

Meten van burgerschapsuitkomsten door scholen

Aanleiding

Het in kaart brengen van de resultaten van burgerschapsonderwijs is een belangrijk middel om het burgerschapsonderwijs te ontwikkelen en de kwaliteit daarvan te kunnen beoordelen. Immers, alleen dan kan worden vastgesteld of leerlingen zich de leerdoelen hebben eigen gemaakt die de school bij het bevorderen van burgerschap bereiken wil. Ook de nieuwe wettelijke burgerschapsopdracht, die sinds 1 augustus 2021 geldt, vraagt dat scholen de resultaten van het burgerschapsonderwijs in kaart brengen.

Gestandaardiseerd meten van burgerschapscompetenties

De burgerschapsuitkomsten van leerlingen kunnen op verschillende manieren in kaart worden gebracht. Denk bijvoorbeeld aan het beoordelen van werkstukken of projecten, met een portfolio of op andere manieren. Scholen kunnen ook een vaste, gestandaardiseerde manier gebruiken. Dat heeft verschillende voordelen, zoals het gebruiksgemak in de praktijk, de mogelijkheden om de resultaten te kunnen beoordelen en om de uitkomsten van de eigen school met andere scholen te vergelijken.

Meetinstrument Burgerschap Meten

Er zijn nog nauwelijks gestandaardiseerde instrumenten voor de meting van burgerschapsuitkomsten beschikbaar. Het meetinstrument *Burgerschap Meten* is een uitzondering. Het instrument werd ontwikkeld aan de Universiteit van Amsterdam en is sinds tien jaar in gebruik. Er bestaat dus al veel ervaring met het gebruik en de benutting van de resultaten door scholen.

Het instrument meet de kennis, houding en vaardigheden van leerlingen rond burgerschap. Burgerschap is daarbij ingevuld vanuit de belangrijkste thema's die aandacht vragen, zoals het kunnen omgaan met verschillen en conflicten, democratisch handelen en maatschappelijk verantwoord handelen.

Het instrument kan worden gebruikt in de bovenbouw (groep 7+8) van de basisschool, in de onderbouw (leerjaar 1-3) van het voortgezet onderwijs en voor schoolverlaters in SO en SBO.

De afname vindt elk jaar in het voorjaar plaats (tussen voorjaars- en zomervakantie) op een moment naar keuze van de school. De meting is longitudinaal, zodat leerlingen over de jaren heen kunnen worden gevolgd.

Meten van burgerschapsuitkomsten: projecten voor scholen

Er zijn verschillende mogelijkheden om de vragenlijst *Burgerschap Meten* te gebruiken:

Scholen kunnen het instrument gebruiken met ondersteuning van de Universiteit van Amsterdam. Hiervoor bestaan verschillende mogelijkheden:

A. Met beperkte ondersteuning, op afstand

In schooljaar 2021/22 zijn nieuwe scholenpanels gevormd. U kunt zich daarvoor (tot de zomer) nog aanmelden.

De panels bestaan uit groepen scholen die gedurende drie jaar (2021/22, 22/23, 23/24) burgerschapsresultaten meten. De metingen zijn onderdeel van een traject waarin scholen via enkele jaarlijkse webinars worden ondersteund, met informatie over de achtergrond, uitkomsten en interpretatie van de meting, en over manieren om de resultaten voor schoolontwikkeling te gebruiken.

Scholen kunnen de gegevens voor de eigen schoolontwikkeling gebruiken. De Universiteit van Amsterdam gebruikt de (volledig geanonimiseerde) gegevens voor onderzoek en ontwikkeling voor meting van burgerschapsuitkomsten. Voor scholen die aan deze projecten meedoen, is het gebruik van het instrument kosteloos.

Voor meer informatie, zie www.socialekwaliteitonderwijs.nl

U kunt zich opgeven (of meer informatie verkrijgen) bij Lianne Hoek Msc. l.h.m.hoek@uva.nl.

Scholen die willen meedoen kunnen zich nu aanmelden.

Uw school kan dan nog dit schooljaar meedoen.

B. Door deelname aan een scholennetwerk

In schooljaar 2022/23 starten nieuwe scholennetwerken.

De regionale netwerken bestaan uit groepen scholen die met behulp van inzicht in resultaten (2021/22, 22/23 en 23/24) vanaf 2022/23 samen aan ontwikkeling van hun burgerschapsonderwijs werken. De netwerken richten zich op schooleigen ontwikkelingstrajecten van burgerschapsonderwijs en daarop gerichte zelfevaluatie en kwaliteitszorg, met ondersteuning van experts.

Scholen kunnen de gegevens voor de eigen schoolontwikkeling gebruiken. De Universiteit van Amsterdam gebruikt de (volledig geanonimiseerde) gegevens voor onderzoek en ontwikkeling voor meting van burgerschapsuitkomsten. Voor scholen die aan deze projecten meedoen, is het gebruik van het instrument kosteloos.

Voor meer informatie, zie www.socialekwaliteitonderwijs.nl

U kunt zich opgeven (of meer informatie verkrijgen) bij Lianne Hoek Msc. l.h.m.hoek@uva.nl.

Scholen die willen meedoen kunnen zich nu aanmelden.

Uw school kan dan nog dit schooljaar aan de meting meedoen.

De netwerken starten per 1 september 2022.

C. Voorlichting

In schooljaar 2022/23 worden enkele webinars aangeboden waarin voorlichting gegeven zal worden over manieren om burgerschapsresultaten in kaart te brengen.

U kunt zich opgeven (of meer informatie verkrijgen) bij Lianne Hoek Msc. l.h.m.hoek@uva.nl. Scholen die willen meedoen, kunnen zich voor 1 september 2022 aanmelden.

Zelfstandige meting door school

Scholen kunnen het instrument ook geheel zelfstandig gebruiken.

Het instrument *Burgerschap Meten* van de UvA wordt ook aangeboden door de ICT-dienstverlener Rovict. Scholen kunnen daarvoor een abonnement afsluiten bij Rovict (met welkomstaanbod om het instrument te proberen). Na afloop ontvangt de school een rapport, en voorafgaand en tijdens de afname is een helpdesk beschikbaar.

Veelgestelde vragen

Wanneer vullen leerlingen de vragenlijsten Burgerschap Meten in?

Jaarlijks, op een door de school te kiezen tijdstip, tussen de voorjaarsvakantie en zomervakantie.

Hoeveel tijd kost het invullen van de vragenlijst?

Het invullen kost een (klein) uur.

Hoe vindt de afname plaats?

De afname vindt op digitale wijze en op school plaats. De vragenlijst kan worden ingevuld vanaf een laptop of desktopcomputer, of via telefoon of tablet.

Wat meet de vragenlijst?

De vragenlijst meet de burgerschapscompetenties van leerlingen: kennis, houdingen en (optioneel) vaardigheden. De school kan kiezen voor een beperkte of meer uitgebreide meting. De beperkte meting omvat burgerschapskennis en houdingen en de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. De uitgebreidere meting omvat daarnaast ook (de door leerlingen ingeschatte) burgerschapsvaardigheden en een meting van het schoolklimaat.

De meting geeft een momentopname voor de betreffende groep. Bij jaarlijkse deelname geeft de meting ook een beeld van de ontwikkeling (van groep 7 > 8, en van leerjaar 1 > 2 > 3).

Voor welke scholen / klassen is de vragenlijst bedoeld?

De vragenlijst is ontwikkeld voor leerlingen in groep 7 en 8 van de basisschool en leerjaar 1, 2 en 3 van het voortgezet onderwijs (vmbo, havo en vwo).

Hoewel de vragenlijst niet voor die groepen ontwikkeld is, wordt de vragenlijst ook voor vergelijkbare leeftijdsgroepen in het speciaal onderwijs en praktijkonderwijs gebruikt.

Hoe wordt de school over de resultaten geïnformeerd?

Enige tijd na de afname ontvangt de school een rapportage. Daarin zijn de resultaten per leerjaar en voor de hele school zichtbaar. Er worden geen gegevens op leerlingniveau gerapporteerd.

Wie krijgen de resultaten te zien?

Alleen de deelnemende school. Niemand anders. Als de school de resultaten met anderen (zoals de ouders of anderen) wil delen, is dat aan de school. De Universiteit van Amsterdam gebruikt de gegevens voor ontwikkeling en analyse van gestandaardiseerde metingen van burgerschap op basis van volledig geanonimiseerde gegevens. Niemand anders dan de school heeft dus toegang tot de gegevens.

Wat vraagt afname van de school?

Voor afname is nodig: het doorgeven van de contactinformatie van een contactpersoon, de beschikbaarheid van circa een uur per deelnemende klas (de afname vindt plaats op en onder leiding van de school), computerfaciliteiten voor de leerlingen die de vragenlijst invullen en uitwisseling van administratieve gegevens die nodig zijn om de afname mogelijk te maken.

Wat vraagt afname via deelname aan een project van de Universiteit van Amsterdam van de school?
Zie het antwoord op de vorige vraag. Daarnaast is de volgende inzet van de school van belang:

- Als de school meedoet aan een scholenpanel (met webinars): een contactpersoon die tevens optreedt als coördinator voor de school, een team van ten minste twee (of meer) personen die deelnemen aan de activiteiten en betrokken zijn bij het burgerschapsonderwijs van de school, en deelname aan circa twee webinars per jaar.
- Als de school meedoet aan een scholennetwerk (met regionale bijeenkomsten): een contactpersoon die tevens optreedt als coördinator voor de school, een team van tenminste twee (of meer) personen die deelnemen aan de activiteiten en betrokken zijn bij het burgerschapsonderwijs van de school, aanwezigheid bij de regionale bijeenkomsten (circa vier per jaar) en uitvoering van de schooleigen-activiteiten als onderdeel van het project (afhankelijk van de keuzes van de school, naar schatting 2 dagen per maand per persoon). Over de precieze opzet en omvang kunnen in overleg nadere afspraken worden gemaakt, afhankelijk van de situatie van de school.

Wanneer kan ik me aanmelden of afmelden?

Dat hangt af van de manier waarop u meedoet. De afname vindt elk jaar tussen voorjaarsvakantie en zomervakantie plaats op een moment dat de school kiest.

Als scholen zelfstandig meedoen, kan de school een abonnement afsluiten bij Rovict. Dat kan op elk moment, totdat de school het abonnement beëindigt.

Als scholen meedoen via een project van de Universiteit van Amsterdam, hangt de looptijd af van de duur van dat project. Op dit moment is dat de volgende periode:

- aanmelding in juni 2022: eerste afname in juni/juli 2022, vervolgmetingen in 2023 en 2024.
- start bijbehorende trajecten (in scholenpanels of scholennetwerken): 1 september 2022, looptijd schooljaar 2022/23 en 2023/24.

Zijn er kosten aan deelname verbonden?

Dat is afhankelijk van de manier waarop een school aan metingen meedoet. Scholen kunnen dat geheel zelfstandig doen en daarvoor gebruik maken van de faciliteiten van de ICT-dienstverlener Rovict, waarmee de Universiteit van Amsterdam samenwerkt.

Scholen kunnen er ook voor kiezen deel te nemen aan projecten van de Universiteit van Amsterdam. Aan deelname zijn dan geen kosten verbonden.

Waar kan ik meer informatie krijgen?

Voor meer informatie over gebruik van Burgerschap Meten via Rovict kunt u terecht bij Edvard Houtkoop (edvard.houtkoop@rovict.nl). Daar is ook informatie te krijgen over het sluiten van een abonnement en de kosten daarvan.

Voor meer informatie over gebruik van Burgerschap Meten via de Universiteit van Amsterdam kunt u terecht bij Lianne Hoek Msc. l.h.m.hoek@uva.nl.

Waar kan ik onze school aanmelden en wat gebeurt er vervolgens?

Dat hangt af van de manier waarop u meedoet.

Als u als school wilt meedoen via een project van de Universiteit van Amsterdam, kunt u zich aanmelden bij de Universiteit van Amsterdam l.h.m.hoek@uva.nl. De Universiteit van Amsterdam informeert Rovict die contact met u opneemt over de afname, en de Universiteit van Amsterdam informeert u over de start van het project.

Om mee te doen aan de meting in schooljaar 2021/22 kunt u zich nu aanmelden.

Om mee te doen aan de scholenpanels en scholennetwerken die per 1 september 2022 starten, kunt u zich tot dan aanmelden. Er vindt dan nog voor de zomervakantie een meting plaats.

Als u als school zelfstandig meedoet, kunt u zich aanmelden bij Rovict (joke.almirante@rovict.nl). Rovict neemt dan contact met u op en informeert u over de verdere stappen. Als u zich nu aanmeldt kan nog voor de zomervakantie een meting plaatsvinden.